

Den pædagogiske læreplan

BILAG:

**Praksiseksempler fra
læreplanstemaerne**

Viby-Rosenvang Dagtilbud 2022

Læring og læreplanstemaerne

Vi betragter hele dagen som et læringsrum, hvor der indgår børneinitierede og voksenorganiserede aktiviteter, forskellige hverdagsrutiner og øvrige sammenhænge.

Udgangspunktet for den organisering, der pågår over hele dagen, er, at såvel det enkelte barn som grupper af børn lærer og udvikler sig. Læreplanstemaerne indgår som en naturlig integreret del af praksis og vil "optræde" i de forskellige sammenhænge, som børnene indgår i.

Vi er opmærksomme på at planlægge både kortsigtet og langsigtet samt give plads til spontanitet og at følge børnenes spor.

I rigtig mange af de aktiviteter og rutineprægede situationer, der optræder i en hverdag, vil **flere eller alle** læreplanstemaerne være i spil på en og samme tid.

Til eksempel kan nævnes:

Frokostmåltidet – en situation der gentager sig hver dag:

HANDLING	LÆREPLANSTEMA
Nogle børn hjælper med borddækning	kommunikation og sprog + krop, sanser og bevægelse
Børnene står i kø og vasker hænder inden måltidet	social udvikling + almen personlig udvikling + krop, sanser og bevægelse
Børnene finder deres plads ved bordet og hjælper sidemanden med stolen	social udvikling
Børnene sidder på en stol, tager fra fadet og sender rundt	almen personlig udvikling + social udvikling + krop, sanser og bevægelse
Børnene lytter og taler med hinanden	kommunikation og sprog

En tur til parken:

HANDLING	LÆREPLANSTEMA
Børnene går på række på fortovet, to og to hånd i hånd	Alsidig personlig udvikling + social udvikling + krop, sanser og bevægelse
Børnene får mulighed for at løbe rundt, når de kommer til parken	Krop, sanser og bevægelse
Børnene finder smådyr og ser på ænder	Natur, udeliv og science
Hjemme i institutionen igen, tales og tegnes der fra dagens tur	Kultur, æstetik og fællesskab + kommunikation og sprog.

En inspirerende og udviklende hverdag byder over hele dagen på varierende læringsrum vekslede mellem det, børnegruppen er optaget af, det børnene efterspørger og det pædagogen qua sin faglighed vælger at sætte i fokus.

Vi opsøger ny viden, får inspiration og erfaringsudveksler både med kollegaer i egen afdeling og på tværs af dagtilbuddets afdelinger; gennem fagblade, tidsskrifter, forskning, kurser, temadage og gennem implementering af nye faglige værktøjer til fælles brug.

Både på lederteammøder og i afdelingerne gør vi brug af systematisk refleksion og inddrager data i arbejdet med udvikling af praksis.

Vi øver os i at stille åbne og undrende spørgsmål og blive i refleksionen.

Vi tør tvivle, finde nye veje og ikke mindst at bede om hjælp, når det synes svært at finde gode løsninger og brugbare svar.

I det efterfølgende ses eksempler på, hvordan afdelingerne i praksis ved hjælp af indikatorer arbejder med at indfri læringsmålene:

1. Kultur, æstetik og fællesskaber

Læringsmål 1.1: Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.

Læringsmål 1.2: Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Indikatorer:

a) Læringsmiljøet tilbyder materialer eller aktiviteter, som relaterer sig til emner, børnene finder interessante eller aktuelle.

b) Læringsmiljøet tilbyder elektroniske medier, som opmuntrer til kreativitet eller aktive bevægelser.

- c) Læringsmiljøet understøtter og udvikler børnenes nysgerrighed og fantasi gennem kreativ udfoldelse med en række forskellige materialer og aktiviteter.
- d) Personalet tager afsæt i den mangfoldighed og diversitet, der er i børnegruppen, og bruger dette som ressource.
- e) Læringsmiljøet bærer præg af en kulturel bevidsthed, der kommer til udtryk gennem en række forskellige aktiviteter.
- f) Læringsmiljøet tager højde for tid og ro, så børnene har mulighed for at eksperimentere med eget udtryk.
- g) Læringsmiljøet giver mulighed for, at børnene stifter bekendtskab og arbejder med forskellige redskaber og medier. Så barnet i et børnefællesskab oplever at få stimuleret deres engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed

Sådan ser det ud hos os

Læringsmål 1.1:

0-3 år:

Vi arbejder med vores traditioner, f.eks. fastelavn, påske og jul, og vi voksne er nysgerrige på børnenes nationale traditioner, f.eks. eidfesten, der betyder meget for flere af vores børn og familier. Vi klipper klistre og pynter stuen, så den passer til traditionen. Vi læser bøger om emnet og er undersøgende på baggrunden for traditionen. Vi inddrager børnene og følger deres initiativer. Børnene er en aktiv del af processen med at få pyntet stuen op samt få fundet information om emnet; f.eks. i forbindelse med en tur på biblioteket. Vi ser, at børnene er bevidste om og nysgerrige på de traditioner, der nærmer sig.

3-6 år:

Vi har en købmandsdisk, og vi har samlet varer/emballage, der bliver stillet op på hylder. Vi kommer til at snakke om, hvor børnene handler. De fleste nævner supermarkeder, og de har svært ved at forbinde deres indkøbsoplevelser med den leg, vi gerne vil have gang i – nemlig købmandslegen. Vi tager ned til vores lokal købmand. Vi går rundt i butikken og ender med at købe en rulle kiks ved disken. Derhjemme får vores købmand et helt nyt liv. Der kommer mange kunder i butikken, og købmanden får travlt bag disken.

Læringsmål 1.2:

0-3 år:

Formiddagssamlingen er en fast pædagogisk aktivitet over en halv time, hvor børnene sidder ved bordet. Vi har fundet stuens sangkasse frem. Sangene i sangkassen er afbilledet med et motiv, der hænger sammen med det, som sangen handler om. Vi sender kassen rundt, og alle børn får lov til at vælge en sang

fra sangkassen. Det første barn vælger en sang og siger så 1,2,3, NU, og vi starter så med at synge. Dette fortsætter, indtil vi når det sidste barn.

Samlingen og sangkassen som pædagogisk redskab har vi valgt for at give børnene deltagelsesmuligheder på tværs af alder og kompetencer. Samlingen er samtidigt også en mulighed for, at børnene bliver bevidste om, at de er en del af et fællesskab på stuen. I forlængelse af det skal samlingen give mulighed for, at børnene 'får øje på hinanden'. Børnene har derfor ikke faste pladser, da vi ser det som en pædagogisk værdi, at børnene vænner sig til, at fællesskabet rummer alle børn og flere relationer. Børnene øver turtagning i samlingen, og at der er tidspunkter, hvor de skal vente og et tidspunkt, hvor de skal være i fokus og bestemme, hvilken sang de vil synge. Vi opfordrer de ældste børn på stuen til at 'hjælpe' de små med at tælle og fortælle hvilken sang, der er afbilledet.

0-3 år:

Tur til Brabrandssøen: Vi cykler forbi køer, heste, får, geder og ænder, og vi gør flere stop undervejs for at se nærmere på, hvad dyrene foretager sig – ved fælles hjælp ser vi, at køerne spiser græs, at fårene og gederne bor i blikhuse, og ænderne svømmer i søen.

På en mark er der både køer og små kalve, der drikker mælk ved deres mor eller vand fra et trug. De efterfølgende dage er køerne ikke på den første mark. Vi finder ud af, at de er flyttet hen på en anden mark, og de næste dage snakker vi om, hvor de mon er i dag, og vi hjælper hinanden med at finde køerne og kalvene. Der går sport i at være den, der ser dem først.

3-6 år:

Totalteater på legepladsen til sommerfesten: Temaet forrige år var de forskellige nationaliteter i Børnehuset. Gennem dialoger med børnene og afvikling af forskellige aktiviteter blev der skabt nysgerrighed og magi omkring de forskellige kulturer udtrykt gennem teater og rekvisitter.

2. Alsidig personlig udvikling

Læringsmål 2.1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.

Læringsmål 2.2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Indikatorer

- a) Personalet styrker aktivt børnenes selvhjulpethed i takt med, at børnene er klar til det, og guider de børn, som fortsat har brug for mere hjælp.
- b) Personalet er respektfulde overfor børnene og guider dem positivt.
- c) Personalet er støttende og tryghedsskabende, når børnene er urolige, vrede, bange eller sårede.
- d) Personalet er sensitive over for børns nonverbale tegn og responderer hensigtsmæssigt.
- e) Personalet organiserer sig, så der er opmærksomhed på hele gruppen.
- f) Personalet gennemfører så vidt muligt gruppeaktiviteter i mindre grupper. Hvis gruppeaktiviteter gennemføres i større grupper, skal børnene have mulighed for at trække sig og lege selv.

Sådan ser det ud hos os

Læringsmål 2.1:

0-3 år:

Pædagogen går på badeværelset med to børn for at gøre dem klar til middagsluren. Pædagogen sætter sig på gulvet sammen med de to børn. Det ene barn får hurtigt tøjet af, lagt bleen i skraldespanden og kommer over på toilettet. Det andet barn sidder opgivende på gulvet og hiver i strømpen. Pædagogen anerkender, at det er svært at få strømpen af og råder barnet til at spørge om hjælp, og det gør barnet. Efterfølgende smider barnet sin ble i skraldespanden og opfordres af pædagogen til at sidde på toilettet. Barnet kigger mod toilettet og afviser. Pædagogen siger: "Prøv at se på din kammerat. Hun sidder på toilettet". Barnet tøver, men sætter sig derefter over på toilettet. Et øjeblik efter smiler han og er glad. Her kan vi se, hvordan det ene barn spejler sig i det andet og derved motiveres til selv at turde.

0-3 år:

Et mindre vuggestuebarn ser de større børn lege på klatrestativet, hvor vejen til ruchebanen går over en hængebro. Barnet tør først ikke, men beder pædagogen om hjælp til at komme op. Pædagogen guider og vejleder, og barnet ser, hvordan de større børn gør. Efter en halv times øvelse, kommer hun selv rundt og rucher selv ned.

3-6 år:

Et barn spørger en voksen, om hun vil lave en vandbane. Den voksne siger ja, hun vil gerne være med til at lave en vandbane. Hun spørger, hvad de skal bruge, og barnet fortæller, og så går de i gang med at finde tingene. Flere børn kommer til og spørger, hvad de laver, og om de må være med. Barnet siger nej flere gange, mens den voksne siger ja og forklarer barnet, at så er de flere til at hente ting, og så kan de bygge en større vandbane. Under konstruktionen af vandbanen er der flere småkonflikter mellem barnet og de andre børn. Den voksne hjælper med at løse dem uden, at legen går i opløsning.

3-6 år:

Alle børn og voksne i gruppen mødes til samling med faste rutiner og aktiviteter/lege. Vi starter i en rundkreds, så vi alle kan se hinanden.

Pædagogen byder børnene velkommen og fortæller, at vi i dag skal tælle, hvor mange vi er, at vi skal synge månedens sang, og så skal vi spille skuespil: De tre bukkebruse.

Vi starter med at tælle – det første barn starter med at sige "EN" og tramper i gulvet samtidig – det næste barn i rundkredsen tæller "to" og stamper... og så fremdeles. Vi støtter børnene i at holde deres opmærksomhed på, hvor langt vi er i tællerækken. Vi taler om de børn, der mangler, og hvad de monstro laver, siden de ikke er her. Børnene er meget opmærksomme og opdager hurtigt, hvilke af deres kammerater der mangler.

Pædagogen fortæller, at nu er vi færdige med at tælle – og så er det tid til månedens sang. Vi tæller sammen til fire og synger i kor.

Nu er vi kommet til skuespillet, som pædagogen sætter i gang. Hun fortæller, hvilke skuespillere vi skal bruge, og at de skal kunne turde tale højt og tydeligt. Børnene kender skuespillet – de er ivrige for at være med. Pædagogen vælger skuespillerne ud og benævner de resterende børn som vigtige, idet de jo er publikummer. Skuespillet går i gang, og pædagogen støtter, når barnet bliver genert og usikker, ved enten at hviske deres replikker eller guide kropsligt. De børn, der er tilskuere, kigger interesseret på og griner højlydt, når trolden bliver stanget ned i vandet. Når skuespillet er færdigt, stiller skuespillerne sig op på en række og bukker for publikum, som klapper begejstret.

Skuespillet understøtter børnenes mod til at turde være på – at være i fokus i en struktureret ramme. Der er rift om pladserne som skuespillere, og de børn, som udvælges, føler sig særlige. Når pædagogen vælger at være tydelig i sin benævnelse af publikum, inkluderer hun dem som betydningsfulde og nødvendige. Børnene er helt bevidste om rollefordelingen, men øver sig i at unde sine kammerater noget og glæde sig på deres vegne. Og de øver sig i at udsætte deres egne behov.

Endnu en gang fortæller pædagogen, at nu er vi færdige med at tælle, at synge og at spille skuespil, så samlingen er slut. Pædagogen beder børnene om at sætte sig til bordet. Pædagogen er meget tydelig i forhold til at sætte konteksten ved at fortælle, hvad dagens samling indeholder samt at markere både en start og afslutning. Dette skaber overblik for børnene, således de ved, hvor meget mere der forventes af dem.

Når vi tæller – barn efter barn – øver barnet sig i både talrækken og i sin opmærksomhed. Hvis barnet ikke er opmærksomt på de andre børn, kan det ikke sit tal, når det bliver dets tur. Samtidig styrker vi barnets omverdensbevidsthed ved at hitte rede i, hvilke børn der mangler.

Læringsmål 2.2:

0-3 år:

K er lige kommet, og hendes mor er gået. K har solbriller i hånden, en sut i munden og et rasleæg i den anden hånd. K løber rundt og leger. Hun kommer over til A (voksen), og A spørger: "Skal jeg ta` dine solbriller og sutten?" K vender ryggen til. A siger: "Det er du ikke klar til endnu".

K leger videre, smiler med sutten i munden, solbriller og rasleæg i hånden. K kommer igen hen til A, som spørger igen: "Skal jeg tage din sut og solbriller?". K afleverer det til A og løber videre med rasleæg i hånden og synger nu.

A har på respektfuld og støttende måde set, hørt og reageret i forhold til K. A er fuld bevidst om, at K lige er afleveret og evt. ikke er klar til at aflevere sutten.

0-3 år:

Til samling på stuen har vi haft temaet "dyr", hvor dagens aktivitet efterfølgende har afspejlet temaet. Samlingen og aktiviteten er noget, vi har gjort fast i nogle uger og er derfor også genkendeligt og trygt for børnene. Aktiviteten er at finde dyr i naturen og ligge op til, at børnene kan gå til og fra. En gruppe børn finder straks efter samling både spand og skovl og går på opdagelse på legepladsen efter dyr. Andre børn går i gang med andre lege. Børnene, der finder dyr, går engageret hen til de andre børn, som er i gang med en anden leg og viser deres fund af dyr og prøver at invitere dem med i aktiviteten ved at sige "se dyr" og "kom", hvilket vækker de andre børns nysgerrighed og gåpåmod til at deltage. Børnene skaber selv et fællesskab om aktiviteten ud fra det læringsmiljø, som vi har opstillet. Vores rolle i aktiviteten er støtte op og guide børnene ved hjælp af sætninger såsom: "Kan du hjælpe S med at finde en spand?" eller "Prøv at vise A, hvad du har fundet".

0-3 år:

Vi har opstillet en motorikbane på legepladsen, hvor et barn sidder foran en tunnel, som man kan kravle igennem. Barnet udviser tegn på, at hun gerne vil igennem ved sige lyde, pege og kravle til og fra tunnelen. En voksen sætter sig ved siden af barnet og spørger: "Vil du gerne igennem?". Barnet nikker og siger en "mmh" lyd. En anden voksen sætter sig for den anden ende af tunnelen og kalder på barnet. De andre børn kommer hen og sætter sig med den voksne og kalder sammen, mens de stikker hovedet ind i tunnelen. Den voksne med barnet ligger sin hånd på barnets ryg og siger: "Du kan godt". Det giver barnet gåpåmod, så det langsomt begynder at bevæge sig ind i tunnelen og kravler helt igennem. Herefter udvikler det sig til en "kuk, kuk leg", hvor børnene og de voksne stikker hovedet op og ned i hver sin ende af tunnelen. Børnene skiftes også til at kravle igennem i tunnelen, hvor de kalder opmuntrende på hinanden.

3-6 år:

To drenge leger godt sammen. Legen handler om at være monstre og fange nogen andre, men de andre, som der ikke har valgt at være med i legen, har ikke lyst til at blive inddraget i monster-legen. De siger nej, stop vi vil ikke være med eller stop.

Pædagogen, der er omkring børnene, giver nogle redskaber til at udvikle kompetencer til deltagelse i fællesskabet. Pædagogen taler med drengene om, at når nogen siger stop, så er det vigtigt at stoppe. Hun guider med i, hvordan de kan medinddrage nogle flere i deres leg: at drengene ville kunne spørge, om de andre vil være med i legen.

3. Krop, Sanser og bevægelse

3.1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.

3.2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop; herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Indikatorer:

a) Personalet etablerer et læringsmiljø, der understøtter børnene i at udfordre og udvikle sine fysiske færdigheder (i forhold til nærmeste udviklingszone).

b) Personalet gør dagligt brug af materialer og aktiviteter, som stimulerer færdigheder i en bred vifte af de store muskelgrupper.

c) Personalet bruger udearealerne til at give børnene mulighed for at erfare forskellige typer af underlag, der understøtter forskellige typer af bevægelse gennem leg.

d) Personalet tager initiativ til grov- og finmotoriske aktiviteter.

e) Personalet etablerer et miljø/aktiviteter, der stimulerer sanseapparatet.

Sådan ser det ud hos os

Læringsmål 3.1:

0-3 år:

Ture ud af huset. Vi bestemmer, hvor vi skal hen, og børnene får det at vide. Børnene øver udholdenhed, fordi vi har et mål til at gå hen til. De går op og ned ad bakker, trapper og ujævnt terræn. De får lov til at trille ned ad nogle små bakker. De møder også dyr og dufter til dem og det hele i naturen omkring dem.

0-3 år:

Aber i junglen: Vi taler og synger meget om aber til samling. Vi sætter fagter på, klør os i håret og under armene, siger "uhuh ahah ah uh" og spiser lus og lopper fra hinanden. Vi synger om abekatten, som bor i skovens trætoppe og taler om, at de kan være svære at få øje på.

På legepladsen går vi ture i krattet mellem buske og træer og er på jagt efter aberne. Vi skal ned på knæ for at komme under de lave grene, og vi skal løfte benene højt for at komme gennem buske og blade.

Terrænet er op ad en skrænt, så vi får også brug for at tage fat i træer for at holde balancen. Samtidig holder vi udkig med aberne; det gør vi ved at sætte hånden strakt over øjnene for bedre at kunne se.

0-6 år:

Hver uge holder vi fælles festlig fredag; sammen hver for sig i hver vores zone.

Vi starter hver fredag med goddag-sangen med tilhørende fagter, hvor vi både skal klappe, vinke, hoppe højt og klappe i jorden. Hele samlingen bærer præg af bevægelsessange, der ofte ledsages af musik. De store børn følger fagterne nøje, mens de synger med, de mindre børn står og bøjer op og ned i knæ, drejer rundt og tager hinanden i hånden.

0-6 år:

Faldskærmleg: Vi tager faldskærmen med ud på legepladsen og starter med at få børnene til at tage fat i den og i fællesskab få den til at puste sig op. Nogle af de mindste børn løber ind under og mærker, hvordan luften ændrer sig, og faldskærmen føles på deres kroppe. Efter at have øvet at få faldskærmen op og ned, kommer vi bolde på den. Nu gælder det om at få boldene til at hoppe og bevæge sig hurtigt. På skift får børnene lov til at sidde i midten, mens boldene flyver rundt om ørene på dem.

Derefter beder vi alle børn om at gå ind under faldskærmen, mens kun de voksne fører den. Vi synger lige så stille "der er spøgelse, der lister rundt og siger bøh" og med mere kraft i stemmen "små frække spøgelse, forskrækker dig og mig BØØØH". Vi løfter faldskærmen på sidste BØH, mens børnene springer op og gør os forskrækkede.

Læringsmål 3.2:

0-3 år:

Vi sidder ved bordet og er lige færdig med at spise. Pædagogen spørger: "I, er du færdig?". "Ja", siger I, "færdig". Hun får en vådserviet og tørrer hænderne. Pædagogen siger: "Kan du skubbe dig ud?". "Ja", siger I, "sove". "Ja, du skal sove nu" siger pædagogen. Pædagogen spørger om hun kan hente sin sut. "Ja", siger barnet, og hun går ud til sit rum og kommer tilbage med sutten, smiler stort og siger "Jeg ku godt". Pædagogen siger "ja, du kunne selv kravle op og åbne dit skab". "Ja", siger I, "stige". "Ja, du skal have en stige til at kravle op på", siger pædagogen. Pædagogen henter stigen, står bag ved I og sikrer, at hun ikke falder ned. Ida kravler op ad stigen og siger "Jeg kan godt".

0-3 år:

I en måned har cykler, scooter, gyngesæde, balancebom, træstubbe, bakke og andre motoriske redskaber været frit tilgængelig for børnene på stuen. Pædagogerne har bevidst ladet det enkelte barn selv opsøge redskaberne, men har guidet og motiveret det enkelte barn til at opsøge redskaberne i den enkelte barns nærmeste udviklingszone. I gruppen er der flere børn, der helst vil opholde sig på fliserne og ved siden af en voksen. I løbet af den forgangene måned har vi observeret en udvikling i hvilke motoriske udfordringer, de selv opsøger, da de selv eksperimenterer med deres kroppe og bevægelsesmuligheder.

3-6 år:

Solen skinner og det er varmt. En balje er fyldt 1/3 del vand. Tre drenge på 3 år, A, B og C, vil gerne lege med vandet. Pædagogen siger, det må de gerne, men at de skal tage sko, strømper, shorts og t-shirt af, så det ikke bliver vådt.

Drengene leger med både og dinosaurerne i baljen. De hælder vand på deres fødder og hopper i vandpytterne på fliserne. De øver sig i at få benene op i baljen og ud igen. A og B løber ud på græsset,

fordi C sprøjter lidt vand på dem. De vasker hinandens hår, og C slikker sig på sine arme, for han var en hund i bad. De lavede håndaftryk på træet. Drengene sagde selv til, da de ville have tøj på igen.

3-6 år:

Gruppen er på tur til en ukendt legeplads. Ved første besøg går alle i gang med at erobre det, de kan. De fleste børn er gået i gang med klatretårnet, da en pige ytrer, at hun ikke kan klatre op i tårnet og spørger pædagogen, om denne vil løfte hende. Pædagogen svarer pigen: "Jeg vil have, at du gør det. Du kan selv". Pigen svarer meget tydeligt: "Jeg kan ikke!". Pigen gør nogle små forsøg, og pædagogen gør sig fuldt tilgængelig verbalt: "Jeg tror på dig" og "jeg tror, du kan".

Ved andet besøg på den pågældende legeplads, opsøger pigen selv klatretårnet på lige fod med de andre børn. Hun klatrer selv helt op i tårnet og råber ned til pædagogen, "Se mig, jeg ku godt".

4. Kommunikation og sprog

4.1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.

4.2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Indikatorer:

- a) Personalet benytter et nuanceret sprog for at specificere helt præcist, hvad de taler om. Sproget er passende og samtidig udfordrende i forhold til børnenes alder og færdigheder.
- b) Personalet introducerer nye spændende temaer og emner for at skabe en bred vifte af nye ord.
- c) Personalet udvider børnenes forståelse af betydningen af de ord, som børnene bruger.
- d) Personalet leger med sproget sammen med børnene.
- e) Personalet stiller mange spørgsmål, som har flere svarmuligheder.
- f) Der er mange personale-barn-samtaler. Samtalerne omhandler mange forskellige emner.

g) Læringsmiljøet tilrettelægges, så børnene understøttes i og stimuleres til selv at anvende sproget.

Sådan ser det ud hos os

Læringsmål 4.1:

0-3 år:

Barnet kommer hen til pædagogen og siger "bog". Pædagogen svarer: "Du har lyst til at læse en bog – kom, jeg finder en til dig". Pædagogen gentager og udvider og derved viser barnet den hele sætning i stedet for bare at finde en bog frem.

0-3 år:

Vi synger "høns og haner" og bruger fagter undervejs. Når hønsene bliver bange: børnene krydser armene over brystet, hæver skulderne og kigger ned. Og ræven der er farlig: børnene rækker armene med spredte fingre frem for sig og laver mimik med ansigtet.

Pædagogen understøtter barnets forståelse af følelserne at være bange og frygt ved også at bruge kropssproget, således barnet tilegner sig sproget både verbalt og kropsligt.

0-3 år:

Pædagogen er gået med stuens to jævnaldrende drenge, A og I, på knap 2 år op til hegnet, hvor de kan se og hører maskinerne, som er i gang med at arbejde på byggepladsen ved siden af institutionen. Drengene er meget optaget af de store maskiner. Gravko er et ord, de begge siger med jævne mellemrum og peger ud mod byggepladsen. Pædagogen bekræfter deres udsagn og udbygger sætningen: "Ja, det er en stor gul gravko, og se der kører en anden stor maskine" og peger ud mod en stor gummiged, der kører rundt med høj fart. "Wow" råber A af begejstring. "Gravko, gravko", siger han hurtigt efter hinanden. "Det er en gummiged", understreger pædagogen. A kigger op på pædagogen. "Gumged" siger han lidt usikkert. "Ja, A, det er en gummiged", bekræfter pædagogen.

Pædagogen følger børnenes initiativ, er lyttende og giver plads til, at børnene kan sætte ord på det, de ser og samtidig udfolde sproget ved at sætte flere nuancer på det, børnene ser og oplever.

3-6 år:

Vi sidder ved frokostbordet og taler om den kommende julefest, hvor vores gruppe skal stå for årets Luciaoptog. Vi er endnu ikke gået i gang med at øve, men vi fortæller børnene om vores planer for forløbet. Nogle af pigerne bliver optagede af, hvem der mon skal være luciabruden og gå forrest. Andre er optagede af, hvad for noget tøj vi skal have på. Pludselig spørger en af drengene, om vi skal ind på banegården og om vi skal køre med toget. Pædagogen bliver derfor opmærksom på, en han slet ikke ved hvad et Luciaoptog er, og derfor har fået associationer i en helt anden, men oplagt retning. Pædagogen finder i-Paden frem, hvor hun viser ham og de andre børn en film af nogle skolebørn, der går Luciaoptog.

3-6 år:

En voksen samles med nogle børn ved et bord på legepladsen. Børnene efterspørger en uhyggelig historie. Den voksne starter på en historie, hvor børnene har hver deres hovedrolle. Historien tager form, og der gives plads til børnenes egne input. Den voksne skaber åbne spørgsmål, hvor børnene selv fortsætter fortællingen og kommer med ideer til deres egen skæbne i historien.

Den voksne: "Nu skal I høre historien om pigebanden og mumiens forbandelse. De tre piger fra Tumlehuset (D, L og E), havde en pigebande, og en dag fik de et brev skrevet med blod"! ... (Senere i historien) Den voksne: "D løftede sin fakkellampe over hovedet og gik ind i det mørke kammer. Kort tid efter hørte de to andre piger et højt råb, og så blev der stille." Den voksne: "D, hvad skete der inde i mørket?". D svarer: "Jeg så en zombie, der var ond og uhyggelig, men jeg skød den med min sniper (våben fra Fortnite), så den faldt død om".

Læringsmål 4.2:

0-2 år:

Barnet sidder med en giraf og en elefant i hver sin hånd. Pædagogen peger på den ene hånd og spørger: "Hvad har du i hånden?". Barnet siger "raf", og pædagogen gentager, "ja, du har en giraf i hånden". Pædagogen peger på den anden hånd og spørger: "Hvad har du i den anden hånd?". Barnet svarer "fant". Barnet rækker elefanten op i luften, vender sig om og peger på et billede på væggen med to elefanter, imens han så siger: "fant". Pædagogen svarer: "Ja, der er to elefanter på billedet".

0-6 år:

Vi er bevidste om sprogstrategier og forsøger så vidt muligt at stille åbne spørgsmål og lave små samtaler med børnene, så de oplever det at have en længere dialog, hvor de hele tiden skal konstruere nye sætninger. Vi arbejder ud fra "en tur mere i karrusellen", hvilket dækker over, at vi ikke skal stille os tilfreds med ja og nej svar, men hele tiden give børnene de spørgsmål der, giver dem mulighed for at svare mere uddybende. Vi kan se det ved, at børnene begynder at konstruere flere sætninger. De begynder at bruge ord, vi gentager mange gange. Ved f.eks. de sange vi gentager, begynder børnene til sidst at kunne dem, og de kan også tale om indholdet af dem

3-6 år:

Vi tager afsæt i de understøttende sprogstrategier, bruger bøger og læser små historier, når det er muligt. Vi leger en historie, og børnene er medskabere af en fælleshistorie – dette giver mulighed for deltagelse for både børn med et begrænset sprog og børn med et nuanceret sprog.

3-6 år:

En pædagog fortæller den lille rødhætte, og vi snakker om de svære ord i historien. Pædagog siger: "Ulven går ud til brønden. Er der nogen, der kan huske, hvad en brønd er?". Flere af børnene begynder at råbe forskellige svar. Pædagog siger: "Husk at række hånden op. M, du har hånden oppe. Vil du fortælle, hvad en brønd er?". M svarer: "Det er en vandhane". Pædagogen siger: "Der er vand i en brønd ligesom i en vandhane. Det er rigtigt. Er der andre, der ved, hvad en brønd er?". K byder ind: "Det er et dybt hul med vand, som man tager op med en spand". "Ja, en brønd er et meget dybt hul med vand i bunden. Man kan hejse vandet op med en spand med en snor i", siger pædagogen og fortsætter historien.

5. Natur, udeliv og Science

5.1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, samt giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.

5.2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Indikatorer:

- a) Læringsmiljøet tilbyder materialer eller aktiviteter, som relaterer sig til emner, som børnene finder interessante eller aktuelle.
- b) Læringsmiljøet tilbyder elektroniske medier, som opmuntrer til kreativitet eller aktive bevægelser.
- c) Læringsmiljøet understøtter og udvikler børnenes nysgerrighed og fantasi gennem kreativ udfoldelse med en række forskellige materialer og aktiviteter.
- d) Personalet tager afsæt i den mangfoldighed og diversitet, der er i børnegruppen, og bruger dette som ressource.
- e) Læringsmiljøet bærer præg af en kulturel bevidsthed, der kommer til udtryk gennem en række forskellige aktiviteter.

Sådan ser det ud hos os

Læringsmål 5.1:

0-3 år:

Formiddag på legepladsen: 4 børn og en voksen er gået på jagt efter mariehøns. Da vi har talt lidt om, hvordan mariehøns ser ud – f.eks. har 6 ben, er rød med sorte prikker og har vinger den kan flyve med – finder vi endelig nogle. Der er mange mariehøns, og flere børn kommer til. Vi tæller prikkerne og tæller, hvor mange ben de har. Børnene vil gerne prøve at holde dem. Nogle af mariehønsene flyver væk. Vi taler om, at mariehøns har vinger de kan flyve med. Vi kan se, at der også er mange grønne bladlus. Vi taler om, at mariehøns godt kan lide at spise bladlus.

De følgende dage spørger børnene efter mariehønsene, og vi er nede at kigge på dem. En dag ligger de ovenpå hinanden. Vi fortæller børnene, at de parrer sig og laver unger - små mariehøns. Vi fortæller dem, at de lægger æg, og efter noget tid kommer der små mariehøns.

Tre uger efter går vi ned til mariehønsene for at se, om vi kan finde nogle. Vi finder en masse biller og nogle få som er forpuppet, og som næsten ligner mariehøns. Vi taler om, at mariehønsene starter deres liv som en larve og vokser sig større ved at spise bladlus. Senere forpupper larven sig og bliver til en mariehøne. Børnene er meget interesseret i det, vi fortæller, og vender gentagne gange tilbage for at se på mariehønsenes levested også på egen hånd.

0-3 år:

Vi har vasket legetøj på legepladsen. Asfalten skråner lidt ned mod huset. Sæbevandet løber langsomt ned mod risten. Vi finder ud af, at vi kan styre vandet ved at tegne en tynd våd stribe med en pensel og få vandet til at løbe den vej. Det er en varm dag, og de tynde vandveje tørrer hurtigt ud i solen.

3-6 år:

Kompost og Orme. Et barn spørger undrende ind til orme: Hvor lever de? Hvad lever de af? Hvordan får de ormebørn? Vi besluttede os for at tage barnets udspil op som et tema for den næste mdr. Vi startede med at lave et ormehotel bestående af muld, orme og grøntaffald. Børnene blev delt op i små grupper, og hver gruppe havde sit eget ormehotel. Hver dag kiggede børnene sammen med en voksen til ormene, gav dem noget at spise og læste om orme, og hver dag sang vi den samme ormesang.

Børnene skulle finde ud af hvilken mad ormene fortrak at spise, og hvordan maden således blev nedbrudt af ormene og blev til jord. Projektet sluttede med, at vi satte ormene fri i naturen igen. Vi læste ligeledes bøger om ormes livsbetingelser, tegnede og klippede orme ud og så film om orme.

Vi forsøgte at skabe et læringsmiljø omkring orme, hvor orme og kompost var et gennemgående tema i vores sang, kreativitet og udeliv.

Læringsmål 5.2:

0-3 år:

Vi pirrer børnenes nysgerrighed med eksperimenter. F.eks. tegner vi på køkkenrulle med tusch. Derefter putter vi papiret i en gennemsigtig kasse med vand. Hvad sker der med farven? Hvad sker der med vandet? Hvad sker der med papiret? Sker det samme med andre materialer som f.eks. ris og træ?

Vi prøver at inddrage børnene samt følge deres nysgerrighed og være undersøgende på deres ideer – også selvom vi som voksne kender resultatet. Målet er, at børnene begynder at blive nysgerrige i hverdagen, blive spørgende og eksperimenterende i deres lege.

0-3 år:

4 børn leger ude, og de bliver præsenteret for flyde/synke legen. En voksen siger: "Nu skal vi finde en masse ting, vi kan komme op i vand". En gennemsigtig balje fyldes med vand, og børnene skiftes til at lægge forskellige ting ned i vandet. Pædagogen kommenterer efterhånden som legen skrider frem "uh, den synker" eller "hov, se den flyder". Vi gentager legen flere gange de kommende dage

3-6 år:

Vi tager på ture ud af huset, hvor vi undersøger vores nærområde. F.eks. går vi på Brabrandstien året rundt og ser på geder, kører, heste og fugle. Vi følger med, når de får unger. Vi besøger skoven med tidsler, der stikker, men også bliver meget smukke med blomster. Bjørnekloen der i løbet af sommeren vokser sig højere end de voksne, og brændenælderne der er bløde på midten, men sviger i spidsen og kan smage godt, hvis de laves til suppe over bålet. Gennem samtaler, erfaringer, bøger og iPad lærer børnene om dyr og planter, og hvordan disse udvikler sig året rundt.

3-6 år:

Nogle børn leger med tagrender. De har æg af træ, som de triller i renderne. Pædagogen stimulerer deres nysgerrighed ved at spørge, hvad der mon sker, hvis tagrenden ligger vandret? Og mon ægget kan trille opad? De afprøver det sammen.

6. Social udvikling

6.1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.

6.2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Indikatorer:

a) Personalet fremhæver og italesætter de forskelle (og ligheder), der er i børnegruppen, på en måde, så mangfoldighed er en ressource.

b) Personalet fremhæver børnenes positive sociale adfærd overfor de andre børn i børnegruppe, med henblik på at børnene kan spejle sig i den positive adfærd.

c) Personalet skal understøtte diversiteten i rollelegen, så børnene stifter bekendtskab med forskellige kulturer og minoritetsgrupper.

d) Personalet tilbyder læringsmiljøer, der fordrer, at børnene samarbejder og derigennem styrker børnefællesskabet.

e) Personalet involverer aktivt børnene i at læse deres konflikter og problemer.

Sådan det det ud hos os

Læringsmål 6.1:

0-3 år:

Fællesskaber i mindre grupper: For at sikre et pædagogisk læringsmiljø, hvor børn kan udvikle empati og relationer, opdeler vi på børnene, så ofte vi kan. Igennem en hel dag i daginstitutionen er børnene en del af forskellige fællesskaber - store som små.

De store børn finder hinanden i flere begyndende rollelege og hjælper og guider de mindre børn.

Børnene "ser" hinanden - griner med hinanden, inviterer til sjov og leg, spørger indtil hinanden osv.

Vi får gladere og mildere børn med mere overskud, så snart lydniveauet falder, konflikterne bliver færre, og rummet føles større. Med overskud og et større overblik opsøger børnene hinanden betydeligt mere, og små venskaber dannes på kryds og tværs.

Pædagogen skal gøre sig didaktiske overvejelser ift. til sammensætningen af børnegrupper. Hvis gruppen ikke fungerer, er det vigtigt at tænke i en ny konstellation. I de mindre grupper har pædagogen som opgave at stilladsere og guide børnene. Det er vigtigt, at vi her hjælper børnene med at interagere med hinanden, så de sociale spilleregler styrkes, og empatien udvikles. Det primære er, at børnene oplever tilhørsforhold, fællesskab og positive relationer; aktiviteten er sekundær.

3-6 år:

Vi prioriterer, at der er gode rammer for børnegruppen, hvor de har plads til fordybelse og fri leg. Vi er meget opmærksomme på ikke at forstyrre dem i deres frie leg, da vi mener, at her er gode muligheder for, at børnene udvikler deres selvstændighed, kreativitet og sociale kompetencer. I deres frie leg, giver vi plads til deres selvstændighed ved at motivere og støtte dem i at løse deres egne konflikter i hverdagen. Dette, mener vi, hjælper til at understøtte deres udvikling af empati for andre.

Eks.: Vi holder en samling med børnene og taler om, at vi har lyst til at tage på tur på stuens dag. Vi giver børnene tre valgmuligheder. Dermed giver dem mulighed for at få følelsen af medbestemmelse.

3-6 år:

For at sikre en forandring for en dreng, der ofte er i perifer deltagelse til fællesskabet, dannes der tidligt om morgenen et mindre børnefællesskab med ham som deltager. Fællesskabet starter ofte med to børn og udvikles hen over morgenen til ca. fire børn. Herefter er det pædagogens erfaring, at gruppen bliver for stor, og drengen vil igen søge ind i den perifere rolle. Pædagogen er opmærksom på børnenes spor i legen og byder ind til rekvisitter.

Læringsmål 6.2:

0-3 år:

L er lige stået op og ligger sin bamse/klud i sin taske. Kort efter står V op og står med sin bamse/klud i hånden. L går hen til V og tager V's hånd, men V kæmper imod. L prøver at forklare at bamse/kluden skal ligge i tasken, når man ikke sover. Pædagog bryder ind og italesætter, at det er rigtigt at kluden skal op i tasken, men V skulle lige have lov at vågne op, samt at V selv skal lægge bamse/kluden i tasken, når han er klar. Men det var pænt af L, at han ville hjælpe.

3-6 år:

5 børn har bestemt sig for at ruche. De vil alle op ad trappen til ruchebanen på samme tid. Pædagogen anviser dem, hvordan de kan vente på tur og skiftes til at ruche. Hun fortæller dem, hvor de skal stille sig og henleder børnenes opmærksomhed på, hvem som rucher nu, og hvem som er den næste.

0-6 år:

Forskellig alder: De ældste børns færdigheder kan blive en hjælp i forhold til de små børn. På gåture er de ældste børn anvisende og hjælper sin gå-makker med at gå og ikke løbe, blive på sin række, vente når man skal over vejen osv. Fællesskaber nyder godt af gruppens forskellige personligheder og ressourcer.

